ପଣସ ଚାଷ ପାଇଁ ଜୈବିକ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ପରିଚାଳନା

ଡଃ ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି

ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, କନ୍ଧମାଳ

ଓଡିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଏକ ଫସଲ ଭାବେ ପଣସ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ

ପରିପକ୍ୱ ପଣସ ଫଳର ପୁଷ୍ଟିକର ଲାଭ

ପଣସରେ ଭିଟାମିନ୍ ଏ, ସି ଏବଂ ଅନେକ ବି ଭିଟାମିନ୍ ସହିତ ପୋଟାସିୟମ୍, କ୍ୟାଲସିୟମ୍, ଫସଫରସ୍, ଆଇରନ୍, ଜେନିକ୍ ଏବଂ ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ୍ ପରି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଥାଏ, ଯାହା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସଚେତନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ ଅଟେ ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଏକ ଫସଲ ଭାବେ ପଣସ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ

ପଣସର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉପକାରିତା

- ରୋଗ ପ୍ରତିରୋଧକ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରେ (ଭିଟାମିନ୍ ସି)
- ପାଚନରେ ଉନ୍ନତି କରେ (ଆହାର ତନ୍ତୁ / ଡାଇଟେରି ଫାଇବର)
- ହୃଦୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ (ପଟାସିୟମ)
- ପ୍ରାକୃତିକ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଏ
- ସୂକ୍ଷ୍ମ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ଅଭାବକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ
- ପଣସ ବିଜ ମାଂସପେଶୀ ଓ ହାଡ଼ର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ପଣସ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ

ଆର୍ଥିକ ଗୁରୁତ୍ୱ

- ପଣସ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଆୟ ମିଳେ। ଏହା କୃଷି-ପର୍ଯ୍ୟଟନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଖାଦ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରେ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ପଣସ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ

ସାଂସ୍କୃତିକ ମହତ୍ତ୍ୱ

ଭାରତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ପେୟରେ ପାରମ୍ପରିକ ବ୍ୟବହାର

ଭାରତୀୟ ରୋଷଇରେପଣସକୁ ଅନେକ ସମୟ ମାଂସ ତରକାରୀର ବିକଳ୍ପ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏହାକୁ ଲୁଣିଆ ଓ ମିଠା –ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ରାନ୍ଧିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରିହେବ, ଯାହା ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ପାରମ୍ପରିକ ଖାଦ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରେ

ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଏବଂ ଉତ୍ସବରେ ଭୂମିକା

ପଣସକୁ ଭାରତର ଅନେକ ପର୍ବରେ ପବିତ୍ର ଫଳ ଭାବେ ମାନାଯାଏ। ଏହା ସମୃଦ୍ଧି ଓ ଭଲ ଫସଲର ପ୍ରତୀକ। ପର୍ବ ସମୟରେ ପୂଜାରେ ନିବେଦନ ଓ ଉତ୍ସବର ଖାଦ୍ୟ ରାନ୍ଧିବାରେ ପଣସ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖୀ
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ପଣସ ଚାଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା କୃଷି-ଜଳବାୟୁ ଏବଂ ମୃତ୍ତିକା

ଜଳବାୟୁ:

ପଣସ ଗରମ ପାଗରେ ଭଲ ହୁଏ ଏବଂ ଉଷ୍ମ ଅଞ୍ଚଳରେ ସହଜରେ ବଢ଼େ। କନ୍ଧମାଳର ପାଗ ପଣସ ଚାଷ ପାଇଁ ବହୁତ ଭଲ ଅଟେ।

ମୃତ୍ତିକା

ଭଲ ଭାବରେ ଜଳ ନିସ୍କାସନ ଥିବା ଦୋରସା ଠାରୁ ବାଲିଆ-ଦୋରସା ମାଟି ସର୍ବୋତ୍ତମ। ଗଛର ମୂଳରେ ପାଣି ଜମା ହେବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ , ମାଟିର ପି. ଏଚ. - ୬.୦-୭.୫ ମଧ୍ୟରେ ରହିଲେ, ଏହି ମାଟିରେ ପଣସ ଚାଷ ବହୁତ ଭଲ ହୋଇଥାଏ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଉନ୍ନତ କିସମ ଏବଂ ଚାରା/ ରୋପଣ ସାମଗ୍ରୀ

କିସମ

ଉନ୍ନତ କିମ୍ବା ସ୍ଥାନୀୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଥିବା ଜାତିଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ। ଭାରତରେ ସିଙ୍ଗାପୁର, ରୁଦ୍ରାକ୍ଷୀ, PLR-1 ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳ ଜାତିଗୁଡ଼ିକ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି।

ବଂଶବିସ୍ତାର (PROPAGATION)

ଗ୍ରାଫ୍ଟିଂ / ବଡିଂ: ବାଣିଜ୍ୟିକ ବାଗିଚା ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ (ଗଛ ଶୀଘ୍ର ଫଳ ଧରେ ଏବଂ ମୂଳ ଜାତି ସହ ସମାନ ରହେ)।

ଏୟାର ଲେୟରିଂ (ଗୁଟି କଲମ): ନର୍ସାରୀରେ ମୂଳ ଜାତି ସଦୃଶ ଗଛ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ।

ମଞ୍ଜି ଦ୍ୱାରା ବଂଶବିସ୍ତାର: ସମ୍ଭବ, କିନ୍ତୁ ଗଛକୁ ଫଳ ଆସିବାକୁ ଅଧିକ ସମୟ (୬–୮+ ବର୍ଷ) ଲାଗେ ଏବଂ ଗୁଣଗତ ଭିନ୍ନତା ଦେଖାଯାଇପାରେ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜମି ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି (LAND & FIELD PREPARATION)

ସ୍ଥାନ ଚୟନ

ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ଭଲଭାବେ ପଡୁଥିବା ଏବଂ ଭଲ ନିସ୍କାସନ ଥିବା ଜମି ବାଛନ୍ତୁ।

ରୋପଣ ସମୟ

ଗ୍ରାବଞ୍ଜିବା ପାଇଁ ବର୍ଷା ଋତୁ (ଜୁନ–ଅଗଷ୍ଟ) ସର୍ବୋତ୍ତମ

ପିଟ୍ (ଗର୍ତ୍ତ)ପ୍ରସ୍ତୁତି

- 1 × 1 × 1 ମିଟର ଆକାରର ପିଟ୍ ଖୋଳନ୍ତୁ।
- ବାଣିଜ୍ୟିକ ବଗିଚା ପାଇଁ 8 × 8 ମିଟର ଦୂରତାରେ ଗର୍ତ୍ତ କରନ୍ତୁ (ପ୍ରାୟ 156 ଗଛ/ହେକ୍ଟର)।
- ଜମିର ପରିମାଣ ଓ ମାଟିର ଉର୍ବରତା ଅନୁଯାୟୀ କମ ଦୂରତା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ।
- ଗର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁର ଉପର ମାଟି ସହ
- ୧୦–୧୫ କି.ଗ୍ରା. ପଚା ଗୋବର ଖତ (FYM) ଏବଂ ନିମ୍ବ ପିଡିଆ (୧–୨ କି.ଗ୍ରା.), ରକ୍ ଫସ୍ଫେଟ: 250–500 ଗ୍ରାମ
- ମାଟି ସହ ଭଲ ଭାବରେ ମିଶାଇ ଚାରା ଲଗେଇବାର ୧୦–୧୫ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଗାତରେ ଭରନ୍ତୁ।
- ପ୍ରତିବର୍ଷ ଜୈବ ଖାଦ ଦେଇ ମାଟିକୁ ସୁସ୍ଥ ରଖନ୍ତୁ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଦୀର୍ଘକାଳୀନ କୃଷି ପଦ୍ଧତି

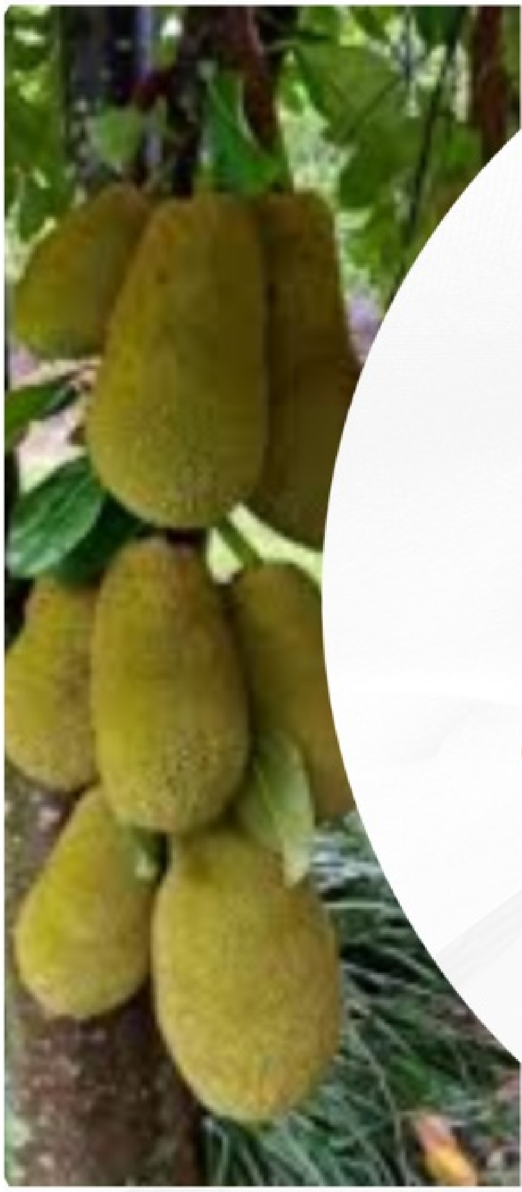

ରସାୟନିକ ସାର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା କମାଇବା

ଜୈବ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଷରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି କୃଷକମାନେ କୃତ୍ରିମ (ରସାୟନିକ) ସାର ଉପରେ ନିର୍ଭରତାକୁ ଅନେକ କମାଇ ପାରନ୍ତି, ଯାହା ପରିବେଶ-ମିତ୍ର କୃଷି ପଦ୍ଧତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ।

ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ମୃତ୍ତିକା ଉର୍ବରତା

ଜୈବିକ କୃଷି ପ୍ରଚଳନାଗୁଡ଼ିକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ଚକ୍ରକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରେ, ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ପଣସ ଚାଷ ପାଇଁ ମାଟିକୁ ଉର୍ବର ଓ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳ ରଖି ନିରନ୍ତର ବୃଦ୍ଧିକୁ ସମର୍ଥନ କରେ।

ଡ. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜୈବିକ ସାର ବ୍ୟବହାରର ଉପକାରିତା

ମାଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ଉନ୍ନତି:

ଜୈବିକ ସାର ମାଟିର ଗଠନ, ଚଳାଚଳ ଏବଂଜଳ ଧାରଣ କ୍ଷମତାକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ, ଯାହା ପଣସ ଗଛର ମୂଳ ପାଇଁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରେ।

ଫଳଗୁଡିକର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନବୃଦ୍ଧି

ଜୈବିକ ସାର ବ୍ୟବହାର କଲେ ପଣସ ଅଧିକ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ, ପୋଷକ ଭରପୂର ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ହୁଏ। ଏଥିରେ କୃଷକଙ୍କୁ ଭଲ ଦର ମିଳେ ଓ ଖାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗେ।

- ଫଳର ଗୁଣ ଓ ମାନ, ସ୍ୱାଦ ଏବଂ ସାଇତି ରଖିବାସମୟ (shelf life) ବୃଦ୍ଧି ପାଏ
- ମାଟିର ଉର୍ବରତା ଓ ଜଳ ଧାରଣ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ
- ଚାଷ ବାବଦଖର୍ଚ୍ଚ କମିଥାଏ
- ଜୈବ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଓ ମୂଲ୍ୟ ଯୁକ୍ତ (value-added) ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ
- ଆଦିବାସୀ ଓ ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳର କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀ ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ଅଟେ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ବାର୍ଷିକ ଜୈବ ସାରର ଆବଶ୍ୟକତା (ANNUAL ORGANIC MANURE REQUIREMENT)

ଫଳଗୁଡିକରପ୍ରୟୋଗ ସମୟ: ବର୍ଷା ଋତୁ ଆରମ୍ଭରେ (ଜୁନ–ଜୁଲାଇ) ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ। ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନବୃଦ୍ଧି

ଗଛର ବୟସ	FYM / କମ୍ପୋଷ୍ଟ (କି.ଗ୍ରା./ ଗଛ/ବର୍ଷ)
୧–୩ ବର୍ଷ	୧୦–୧୫ କି.ଗ୍ରା.
୪–୬ ବର୍ଷ	୨୦–୨୫ କି.ଗ୍ରା.
୭–୧୦ ବର୍ଷ	୩୦–୩୫ କି.ଗ୍ରା.
ଫଳଧାରୀ ଗଛ (>୧୦ ବର୍ଷ)	୪୦–୫୦ କି.ଗ୍ରା.

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜୀବାଣୁ ସାର ପ୍ରୟୋଗ ବିଧି

ଜୀବାଣୁ ସାରକୁ
କମ୍ପୋଷ୍ଟ ସହିତ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ:

- ଆଜୋଟୋବ୍ୟାକ୍ଟର / ଆଜୋସ୍ପିରିଲମ୍: ୨୦୦ ଗ୍ରାମ/ଗଛ
- ଫସ୍ଫେଟ ଦ୍ରାବ୍ୟକାରୀ ବ୍ୟାକ୍ଟେରିଆ (PSB): ୨୦୦ ଗ୍ରାମ/ଗଛ
- ଆର୍ବସ୍କୁଲାର ମାଇକୋରାଇଜା (AMF): ୧୦୦–୨୦୦ ଗ୍ରାମ/ଗଛ (ବିଶେଷକରି ନୂଆ ବାଗିଚା ପାଇଁ)
- ଜୀବାଣୁ ସାରଗୁଡ଼ିକୁ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ସହ ଭଲଭାବେ ମିଶାଇ ଆର୍ଦ୍ର ମାଟିରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜୈବିକ ତରଳ ସାର (LIQUID ORGANIC FERTILIZER)

ଏହି ସାରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାକୃତିକ ସ୍ରୋତରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପଣସ ଗଛକୁ ତୁରନ୍ତ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ଯୋଗାଇଥାଏ। ଏହା ଦ୍ୱାରା ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ଶୀଘ୍ର ଶୋଷଣ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଏବଂ ଗଛର ସାମଗ୍ରିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସହିତ ଉତ୍ପାଦନକ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜୈବିକ ତରଳ ସାର (LIQUID ORGANIC FERTILIZER)

ଫସଲର ବୃଦ୍ଧି ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ଫୁଲ ଆସିବା ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ।

ଜୀବାମୃତ:

୫–୧୦ ଲିଟର/ଗଛ, ବର୍ଷକୁ ୨–୩ ଥର ମାଟିରେ ଢାଳି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ

ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ (୩%):

ଫୁଲ ଆସିବା ସମୟରେ ଏବଂ ଫଳ ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ପତ୍ରରେ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ

ଜିଆଜଳ(ଭର୍ମିୱାଶ) (୫%):

ଗଛର ଶାଖା-ପତ୍ର ବୃଦ୍ଧି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପତ୍ରରେ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଜୈବିକ ସାର ମାଧ୍ୟମରେ ଅଣୁପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ପରିଚାଳନା (MICRONUTRIENT MANAGEMENT – ORGANIC SOURCES)

ଜିଙ୍କ ଓ ଲୋହ (ZINC & IRON):

ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ ପତ୍ରରେ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ (FOLIAR SPRAY)

କ୍ୟାଲସିୟମ (CALCIUM):

ଚୁନ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ

ବୋରନ (BORON):

ଯଦି ଅଭାବ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯାଏ ତେବେ ବୋରାକ୍ସ ୧୦–୧୫ ଗ୍ରାମ/ଗଛ, ୨–୩ ବର୍ଷରେ ଏକଥର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ସମନ୍ୱିତ ଜୈବ ଫଳବାଗିଚା ପ୍ରଣାଳୀ (INTEGRATED ORGANIC ORCHARD SYSTEM)

- ଡାଲି ଫସଲ ଓ ଔଷଧୀୟ ଗଛ ସହ ଅନ୍ତଃଫସଲ ଚାଷ କରନ୍ତୁ।
- ଗୃହପାଳିତ ପଶୁପାଳନକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସାର ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ମଳ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ।
- ଜୈବ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପାଇଁ ସମ୍ଭାବନା ରଖିବା ନିମିତ୍ତେ ରସାୟନିକ ସାର ଓ କୀଟନାଶକ ବ୍ୟବହାର ଠାରୁ ଦୁରେଇ ରୁହନ୍ତୁ।

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ବାର୍ଷିକ ଜୈବ ସାରର ଆବଶ୍ୟକତା (ANNUAL ORGANIC MANURE REQUIREMENT)

ଫଳଗୁଡିକରପ୍ରୟୋଗ ସମୟ: ବର୍ଷା ଋତୁ ଆରମ୍ଭରେ (ଜୁନ-ଜୁଲାଇ) ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ। ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନବୃଦ୍ଧି

ଗଛର ବୟସ	FYM / କମ୍ପୋଷ୍ଟ (କି.ଗ୍ରା./ଗଛ/ବର୍ଷ)
୧–୩ ବର୍ଷ	୧୦–୧୫ କି.ଗ୍ରା.
୪–୬ ବର୍ଷ	୨୦–୨୫ କି.ଗ୍ରା.
୭–୧୦ ବର୍ଷ	୩୦–୩୫ କି.ଗ୍ରା.
ଫଳଧାରୀ ଗଛ (>୧୦ ବର୍ଷ)	୪୦–୫୦ କି.ଗ୍ରା.

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ଧନ୍ୟବାଦ

ଡ଼. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ମୁଖି
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)